Digitaliseret af | Digitised by

DET KGL. BIBLIOTEK
Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):	Prytz, Alex.; ved Alex. Prytz.
Titel | Title:	Til Minde om Professor Johan Keller : [død] 20. mai 1884
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kjøbenhavn : i Kommission hos E. S. Thiele, 1885
Fysiske størrelse | Physical extent:	16 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

JOHAN KELLER
1885.

44._163.—8°

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
130021679276

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

TIL MINDE

OM

PROFESSOR JOHAN KELLER.

†

20. MAI 1884.

VED

ALEX. PRYTZ.

KJØBENHAVN.
I KOMMISSION HOS E. S. TILLGE.
CARL LUNDS BOGTRYKKERI.
1885.

Særtryk af „Nordisk Tidsskrift for Døvtumme-, Blinde- og Aandssvageskolen".

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Johan Christoffer Rummelhoff Keller blev født den 7de Juni 1830 paa Christianshavn, hvor hans Fader var Inspecteur ved den derværende Straffeanstalt. Han blev opdragen i et lykkeligt og fredeligt Hjem og sattes, da han havde naaet Skolealderen, i Borgerdydsskolen paa Christianshavn, hvorfra han dimitteredes til Universitetet i Aaret 1849. Efter at have taget Philosophicum begyndte han at studere Theologi og var samtidig Lærer i Almueskolen. I sine Studenteraar var han en livlig ung Mand, flittig og opvakt, der ofte samledes med sine Kammerater for at discutere forskjellige Æmner, der laa dem paa Sinde, og allerede her gjorde han sig bemærket ved sin levende Phantasi og ved sin Evne til at føre an og være den ledende. Han nærede i sin Ungdom stor Kjærlighed til vort Modersmaal og til vort Fædrelands Litteratur, en Kjærlighed, som han usvækket bevarede, saalænge han levede. Selv udgav han i sin første Ungdom et Par Digtsamlinger og vedblev hele sit Liv igjennem at skrive Lejlighedsdigte, hvilke alle bære Vidnesbyrd om den lette Pen og det varme, noget romantiske Sind, han var i Besiddelse af. — De, der have kjendt ham nøje og omgaaedes ham i hans Ungdom,

skildre ham allerede i denne Periode af hans Liv som en blød og varmtfølende Natur, hvis Hjærte stærkt bevægedes ved al menneskelig Nød og Elendighed i dens mange Haande Skikkelser, en Følelse, der maaske er vakt og næret derved, at han ikke alene opvoxede midt iblandt Fængselets Fanger, men ogsaa daglig færdedes imellem dem og samtalede med dem. Han skildres endvidere som en ung Mand med energisk Stræben og med brændende Lyst til at føre sine filanthropiske Ideer ud i det virkelige Liv. Og disse to Karaktertræk, der naturligvis i Aarenes Løb modificeredes og antog fastere Former, have uden Tvivl haft deres store Del i, at han fik udført sit betydningsfulde Arbejde; thi uden varm Følelse og en kraftig Vilje til at kæmpe for sine Ideers Gjennemførelse vilde dette ikke være lykkedes for ham. — I Aaret 1855 blev han theologisk Candidat, og allerede Aaret efter, d. 1. April 1856, overtog han Bestyrelsen af en lille Døvstummeskole paa 7 Elever, hvor Undervisningen gjennemførtes efter Lydmethodens Principper. Fra denne Dag, da Keller indtraadte i Abnormskolens Tjeneste, viede han alle sine Kræfter og hele sin Tid til at udvide og udvikle den Gjerning, som han nu havde kastet sig over. Og hans Arbejde og Stræben bar rige Frugter og lykkedes langt over, hvad han vel nogensinde havde tænkt sig; thi fra denne ringe Begyndelse, en lille Privatundervisning paa et Kvistkammer, udviklede hans Virksomhed sig til at omfatte 5 Anstalter, støttede og benyttede af Staten, med en Befolkning paa henved 500 Mennesker.

Den lille Døvstummeskole, som Keller altsaa overtog i 1856, var allerede bleven grundlagt i 1850 efter Lyd-

methodens Principper af daværende Andenlærer ved det kgl. Døvstummeinstitut i Kjøbenhavn Cand. theol. V. Dahlerup, der dog efter meget kort Tids Forløb blev ansat først som Feltpræst og senere som Sognepræst i Ærøskjøbing. Han overgav da Skolen til sin Medarbejder, nuværende Professor Duurloo, der vedblev at være dens Bestyrer, indtil han blev kaldet til Forstander for den den Gang nylig oprettede Idiotanstalt paa Gl. Bakkehus. I 5 Aar havde Duurloo med stor Dygtighed forestaaet denne Forsøgsskole, som var grundet paa den her hidtil ukjendte Lydmethode, der møjsommelig maatte arbejde sig frem. Lige indtil denne lille Døvstummeskoles Oprettelse havde man her i Landet væsentlig slaaet sig til Ro i den Overbevisning, at Tegnmethoden var den bedste, fordi den laa den døvstumme nærmest. Et Forslag i 1849 fra det kgl. Døvstummeinstitut til Ministeriet, om at alle de mange uegentlige døvstumme, der fandtes her i Landet, skulde henvises til et særegent Institut, for der at blive underviste efter Lydmethoden, var der intet Hensyn blevet taget til; man havde endnu den Gang ingen Tillid til denne Methode, om hvilken der i Udlandet endnu førtes de heftigste Kampe, og som man her hjemme saa paa med alt andet end gunstige Øjne.

Men Keller blev en begejstret Tilhænger af denne Methode, og det blev en af hans Livsopgaver at kæmpe for dens Gjennemførelse i vort Lands Døvstummeundervisning. Paa en Rejse, som han kort efter sin Tiltrædelse af Skolen med offentlig Understøttelse foretog i Tyskland, havde han besøgt forskjellige Taleinstituter og her været Vidne til den Kundskabsfylde og Aandsmodenhed, som Lydmethoden formaar at bibringe sine Elever. Efter sin Hjemkomst paa-

viste han nu — dels i en Række Afhandlinger, dels ogsaa i Bladartikler — paa en klar og indtrængende Maade, hvilke store Fordele Lydmethoden formaar at bringe den døvstumme, ja han indgav endog et Forslag til Ministeriet, hvori han foreslog, at alle døvstumme skulde undervises efter denne Methode med Undtagelse af dem, der efter nogen Tids Prøve viste sig at være i Besiddelsø af en klangløs og utydelig Stemme, hvilke da burde henvises til Oplærelse efter Tegnmethoden.

Med stor Energi og Udholdenhed vedblev han at forfægte Lydmethodens Fortrin for Tegnmethoden ikke alene, som alt berørt, ad theoretisk Vej gjennem Bladartikler og Smaaskrifter, men ogsaa paa praktisk Maade gjennem sin Skole — og mange smukke og gode Vidnesbyrd har Kellers Døvstummeskole aflagt om den Grad af aandelig Udvikling, hvortil denne Methode formaar at føre sine Elever.

Mange Kampe havde han at bestaa med Modstandere og Tvivlere, men det skal siges til hans Hæder, at i begejstret Tro paa Methodens Sandhed og i frejdigt Haab om en Gang at se den sejrrig gjennemført her i Landet holdt han trolig ud paa sin Post — en Tid lang under meget vanskelige og trykkende Forhold — og naar en Gang Døvstummeundervisningens Historie i vort Fædreland bliver skreven, skal Johan Keller visselig blive nævnet som Lydmethodens trofaste og energiske Forkæmper her hjemme.

Kort efter Kellers Hjemkomst fra Udlandet oprettede Staten 12 Undervisningsfripladser for døvstumme i hans Skole, og fra nu af blev Skolens Navn: »Døvstummeskolen grundet paa Talemethoden«. Efter kort Tids Forløb blev Statens Fripladsers Antal udvidet til 20, derefter til

30 og endelig til 40. Kjøbenhavns Kommune saavel som private og Kommuner rundt omkring i Landet benyttede efterhaanden i større Udstrækning Skolen, og saaledes udvidede denne sig mere og mere; men egentlig sikret og anerkjendt som et officielt Led i vor Døvstummeundervisning blev den dog først ved Ministeriets Resolution af 5. Jan. 1867 i Overensstemmelse med Indstilling fra Keller og Forstanderen for det kgl. Døvstummeinstitut Pastor Malling-Hansen; det bestemtes da, at der i Fremtiden skulde foretages en Deling af de til Undervisning indkaldte Børn, saaledes at de egentlige døvstumme skulde oplæres paa det kgl. Døvstummeinstitut, de uegentlige og aandssvage døvstumme i Kellers Skole *). Denne Ordning nødvendiggjorde i Tidens Løb Anskaffelsen af større og mere hensigtsmæssige Lokaler end dem, Skolen hidtil havde maattet nøjes med, og i 1880 lykkedes det endelig Keller ved Statens

*) Ved Hr. Forstander Pastor Malling-Hansens Initiativ er det senere blevet bestemt, at ogsaa de egentlige døvstumme, der maatte egne sig dertil, skulle oplæres efter Lydmethoden. Paa det for fæa Aar siden byggede Døvstummeinstitut i Fredericia blive derfor nu disse oplærte efter denne Methode i dens nye Skikkelse, den saakaldte »rene Lydmethode«, medens de øvrige egentlige døvstumme, der bedst egne sig til Oplærelse efter Tegnmethoden, henvises til det kgl. Døvstummeinstitut i Kjøbenhavn.

Til den i Tyskland udviklede saakaldte »rene Lydmethode«, som altsaa nu er indført paa Taleinstitutet i Fredericia, stillede Keller sig ret venskabelig, skjønt han som en Elev af Hill ikke rigtig vilde bøje sig for den Paastand, at ethvert Tegn, enhver Mimik og enhver Gestikulation skulde bandlyses fra Taleundervisningen, i det det var hans Overbevisning, at Undervisningen — især paa de første Stadier — ved Hjælp af disse Midler kunde gjøres anskueligere og fyldigere.

Hjælp at rejse en smuk, ny Bygning i Baldersgade for de uegentlige døvstumme, medens de aandssvage døvstumme fik Bolig i et andet Institut i Meinungsgade.

Under Kellers Virksomhed med de døvstummes Undervisning hændte det stundom, at der sendtes ham til Opdragelse Børn, som ved nærmere Undersøgelse viste sig ikke at være døvstumme, men derimod idiotiske. I Begyndelsen bleve disse Børn hjemsendte, da det jo laa udenfor Skolens Plan at beskjæftige sig med saadanne, men snart gik det op for Keller, at her var en Trang at afhjælpe, og med sædvanlig Resoluthed besluttede han at oprette en Skole saavel for hørende som for døvstumme aandssvage Børn. Om de for ham bestemmende Grunde hertil skriver han selv saaledes:

»De Grunde, der have ledet mig, hvis Virksomhed er en anden, til at oprette en Anstalt for aandssvage Børn, uagtet vi her i Landet have en fortrinlig, med Iver og Dygtighed ledet Idiotanstalt, ere, dels at jeg ikke kan bortstøde de døve og tunghørige Idioter, der intet andet Tilflugtssted have, og dels at aandssløve og overfladiske Idioter efter min Overbevisning ikke have godt af at leve sammen med idiotiske Børn, der staa paa et lavere Trin. Paa Idiotanstalten finder en saadan Sondring ikke Sted, idet man der er gaaet ud fra en anden Anskuelse. Til disse Grunde kommer den Interesse, der er vakt hos mig ved Omgangen med enkelte af disse ulykkelige Børn og ved Læsningen om Séguins, Guggenbühls og Saegerts heldige Bestræbelser. Da nu flere af Kjøbenhavns Læger i Løbet af de to sidste Aar have vist mig den Ære og Tillid at henvise aandssløve og idiotiske Børn til mig, har jeg an-

set det for min Pligt ikke at holde mig tilbage, men efter bedste Evne at virke for den aandssvage uden derfor at tabe min Hovedopgave af Sigte.

Vort Fædreland tæller des værre et stort Antal idiotiske og aandssløve Børn, et saa stort Antal, at én Anstalts Virksomhed ikke udtømmende vil kunne løse Opgaven. I den Overbevisning, at jeg ikke træder hindrende i Vejen for nogen bestaaende Virksomhed, men tvertimod efter Evne bidrager til at løse Opgaven, haaber jeg, at den Afdeling for aandssvage, jeg har forbundet med min Anstalt for døve og døvstumme, maa blive til Gavn og Velsignelse for ulykkelige Børn og til Trøst for de endnu ulykkeligere Forældre.«

Naar Keller havde sat sig en ny Opgave, kastede han sig altid over den med sin hele Kraft, og nu, da først han havde begyndt at arbejde i Aandssvagegjerningen, tog han fat for Alvor. Først satte han sig ind i det denne Sag vedrørende Materiale, og han kom til det Resultat, at de i de tre nordiske Lande værende Idioter beløb sig til omtrent 10,000, hvoraf der kun ydedes Hjælp til omtrent 100. »Det er godt og glædeligt, at Begyndelsen er gjort,« siger han, »men derved kan man ikke blive staaende — en vid Mark venter paa Opdyrkning, en talrig Klasse Medmennesker trænger til Hjælp! . . . . Før vendte man sig bort fra Idioten, ikke fordi man ikke vilde hjælpe, men fordi man antog Hjælp for frugtesløs; men nu, da det er godtgjort, at en stor Del Idioter kan helbredes, eller i det mindste forbedres, maa den Humanitetsgjæld, hvori Samfundet staar til den aandssvage, betales.« Saaledes vedbliver han dels i Afhandlinger i »Nordisk Tidsskrift for

Blinde-, Døvstumme- og Aandssvageskolen« og dels i særskilte Smaaskrifter (»Om Idiotsagen — en Henvendelse til Statsstyrelsen og enhver Menneskeven») at udbrede Interessen for Sagen. Ved hans Initiativ dannes nu forskjellige Comitéer, hvori han i Forening med de andre Abnormanstalters Directeurer, Forstandere og Læger drøfter den aandssvages Stilling, og Resultatet af disse Forhandlinger formes i et Forslag, der indgives til Ministeriet, og hvori der paavises, hvorledes Aandssvagesagen bedst bør ordnes.

Med Varme fremfører han sine Planer for Ministre og andre indflydelsesrige Mænd, altid er han i Bevægelse og Aktivitet for at vinde Venner for Sagen, og ét er vist, at Keller ved det Liv og Røre, han vakte i denne Sag, har bidraget til at vække Almenhedens Interesse for den aandssvage, ligesom det ogsaa skyldes ham, at den Overbevisning nu mere og mere gjør sig gjældende, at der bør hjælpes paa dette Omraade efter en langt større Maalestok end tidligere.

Ligesom hans Døvstummeskole begyndte ogsaa Aandssvageskolen med et lille Elevantal, men i Aarenes Løb voxede dette betydelig, saaledes, at Anstalten nu tæller omtrent 200 Elever, dels skolesøgende og dels tillige plejenydende.

Grunden til, at Kellers Aandssvageanstalt saaledes udviklede sig saa stærkt, maa nærmest søges deri, at den med stort Held formaaede at undervise og uddanne mange af de aandssvage Børn, ligeoverfor hvilke Normalskolens Pædagoger stode hjælpeløse, og at Keller ved Hjælp af smaa Midler forstod at udføre sine Planer.

I en Række af Aar havde det været hans Tanke at faa oprettet et Asyl for uhelbredelige aandssvage. Ganske vist fandtes der jo allerede et saadant ude paa Gl. Bakkehus, men dette var kun i Stand til at optage Individer, for hvilke der ad privat Vej kunde skaffes den forlangte Betaling; Kellers Plan var den, at Staten skulde træde til og yde et betydeligt Tilskud, saaledes at der ogsaa kunde blive sørget for alle de fattige, uhelbredelige aandssvage, der maatte høre hjemme paa et saadant Asyl. Det lykkedes ham til sidst at faa en saadan Anstalt oprettet og at faa Staten til at tilskyde en aarlig Sum, saa at der nu er gjort en god og smuk Begyndelse til Forsørgelsen af uhelbredelige, fattige Idioter, som tidligere vare anbragte enten paa Sindssygeanstalter, hvor de jo slet ikke hørte hjemme, eller paa Fattiggaardene, hvor de endnu mindre vare paa deres Plads, eller endelig i deres Hjem, hvor de alle vare en meget følelig Byrde for deres fattige paarørende.

Dette Asyl, »Karens Minde«, til hvis Opførelse Keller fik et Laan paa 110,000 Kr., og hvortil Staten giver et fast, aarligt Tilskud af 15,000 Kr., aabnedes d. 1. April 1880 og skulde i Følge Planen optage mindst 60 Patienter; men ved Aarets Slutning havde det allerede et Patientantal af 74. De Patienter, der kunne beskjæftiges, sysselsættes paa forskjellig Maade ved Haandarbejde og Husgjerning samt ved Arbejder i Mark og Have, medens der for de aandssvage, der ikke i egentlig Forstand kunne beskjæftiges, bliver saavidt mulig sørget for alle Haande Adspredelser.

Da Erfaringen noksom havde vist, hvor vanskeligt det var for den konfirmerede, døvstumme Pige at finde Be

skjæftigelse og Erhverv uden at falde det offentlige til Byrde, ledtes Kellers Tanke hen paa at faa oprettet en Arbejdsanstalt for de døvstumme, unge Piger, hvor de da kunde faa en saadan Uddannelse i kvindelig Haandgjerning, at de senere kunde blive i Stand til at forskaffe sig et tarveligt Udkomme ved egen Hjælp. Ved Kellers Initiativ dannedes derfor en Comité, der indbød til Dannelsen af en »Forening til Fremme af den døvstumme Piges Selvvirksomhed.» Foreningen blev dannet og paa den constituerende Generalforsamling, der afholdtes i Februar 1869, blev det besluttet at oprette en Arbejdsanstalt med det Formaal at uddanne den konfirmerede døvstumme Pige i praktisk Retning og efter endt Uddannelse at skaffe hende Erhverv.

Den 1ste Juli 1869 aabnedes Anstalten og omfattede Systue for Linned- og Skræddersyning samt Vaskeri med Strygeri. Trangen til en saadan Anstalt viste sig at have været saa stor, at den kort Tid efter at have begyndt sin Virksomhed var fyldt, saa at ikke faa Begjæringer om Optagelse foreløbig maatte afslaas.

Men ogsaa her lykkedes det Keller at vække Almenhedens Interesse for Sagen. Saavel Staten som Landets Amter og den private Godgjørenhed traadte støttende og hjælpende til, saa at Anstalten, der oprindelig kun formaaede at optage 12 Elever, nu kan huse omtrent det tredobbelte Antal. Siden Oprettelsen har den antaget sig 102 døvstumme Piger, hvoraf de fleste efter endt Uddannelse ere vendte tilbage til Virksomhed i Hjemmet eller anbragtes som Kassererske r, Syersker, Strygejomfruer eller Tjenestepiger.

Ligesom Keller havde haft sin Opmærksomhed henvendt paa den voxne, døvstumme Piges Uddannelse, saaledes havde han ogsaa sin Opmærksomhed henvendt paa de aandssvage, naar de efter endt Skoletid traadte ud i Livet, thi Keller havde indhøstet den Erfaring, at det var de færreste af disse, der da formaaede at staa paa egne Ben. Det skyldtes ogsaa hans Forslag, at Staten forsøgsvis bevilgede et aarligt Beløb til ældre aandssvages Anbringelse i Familier, der vilde paatage sig at uddanne dem i en eller anden praktisk Retning. Men dette Forslag var egentlig kun et enkelt Led i de vidtgaaende Planer, som Keller havde haabet at faa gjennemført til de voxne aandssvages Forsørgelse. Han vidste, at det kun var en ringe Del af disse, som vilde kunne drage virkelig Nytte af en saadan Anbringelsesmaade, dels fordi det er saa faa, der kunne frigjøres for den mere methodiske Behandling og det kyndige Tilsyn, og dels fordi det er forbundet med overordentlige Vanskeligheder at finde Hjem, der ville og kunne antage sig dem paa rette Maade. Det var derfor hans Plan at faa etableret en Arbejdsanstalt — en Art Landbrugskoloni i Forbindelse med Værksteder —, hvor saadanne voxne, flinkere aandssvage kunde uddannes og beskjæftiges.

Des værre lykkedes det ikke Keller at faa denne Plan, som Regeringen havde stillet sig anerkjendende og velvillig ligeoverfor, gjennemført før sin Død.

Naar man nu vil undersøge, hvorledes det var muligt for en enkelt Mand at udrette og gjennemføre alt dette, da maa Grunden først og fremmest søges i hans store Kjærlighed til de Opgaver, hvormed han syslede; men det maa heller ikke glemmes, at han med sin store Energi og

overordentlige Arbejdslyst aldrig skaanede sig selv, men arbejdede med rastløs Flid lige fra sin første Ungdom indtil den Dag, han kaldtes bort.

Men han følte tillige selv — og han har baade mundtlig og skriftlig udtalt det mange Gange — at det vilde have været ham umuligt at udføre sin store Gjerning, hvis han ikke havde haft en trofast Skare af Medhjælpere og Medarbejdere, og hvis han ikke havde fundet saa stor Støtte og Velvilje saavel hos Landets Folkerepræsentation som hos enkelte ledende Mænd; særlig mindedes han med Taknemmelighed de forhenværende Cultusministre Monrads og Fischers kraftige Bistand.

Paa mange Maader modtog Keller Beviser paa, at man satte Pris paa hans Virksomhed. Staten tildelte ham flere Udmærkelser — han var alt i 1875 bleven udnævnt til Ridder af Danebrog og nogle Aar senere til Professor —, og der vistes ham i det hele taget stor Tillid. Han var Medlem af Kjøbenhavns Borgerrepræsentation og af flere humane Foreninger. Rundt omkring i Landet var han en meget populair Mand, som nød stor Anseelse, og hvem mange saa op til med Taknemmelighed og Beundring. I Norge og Sverige var hans Navn kjendt i hele Abnormverdenen, og han var hædret med den svenske Nordstjærneorden.

Som Lærer var han livlig og beaandet. Det var en Fornøjelse at se ham i Klassen midt iblandt Eleverne. Hvor vidste han dog ikke paa en vækkende og anskuelig Maade at indprente Børnene Betydningen af sin Tale, og hvor var han opfindsom, naar det gjaldt om at forklare et eller andet vanskeligt Æmne for den døvstumme. Den Given

sig hen og den Iver, hvormed han underviste, virkede vækkende ikke alene paa Eleverne, men ogsaa paa det Lærerpersonale, som arbejdede under ham, og som sluttede sig til ham med Hengivenhed.

Grundtonen i Kellers Karakter var Mildhed, og det stod altid i dens Magt, der talte med ham, at faa denne Side af hans Karakter frem. Kunde han end stundom blive vred, glemte han hurtig igjen sin Vrede, og altid var han villig til at række sin Modstander en forsonende Haand. Han havde en sjælden Evne til at tale opmuntrende og trøstende til Folk, og han kunde kun daarlig sige Nej til den, der bad ham om Hjælp, og mange ere de, som have nydt godt af hans Hjærtensgodhed.

Kellers Liv hengik ikke uden mange alvorlige Kampe og mange tunge Timer; men sin bedste Trøst i trange Tider fandt han i sit lykkelige Hjem. I et inderligt Samliv med sin højt elskede Hustru og sine mange Børn fandt han sin bedste Glæde og hentede der Styrke til at modstaa Livets Gjenvordigheder.

Pludselig og uventet kaldtes han bort uden Lidelser og Smerter. Han var endnu en forholdsvis ung Mand, kun 54 Aar gammel, og tilsyneladende kraftig og stærk. Da Dødsbudskabet rygtedes, vakte det stor Sorg og Deltagelse i vide Kredse, thi hans store Dygtighed og hans store Elskværdighed havde skaffet ham mange sande og taknemmelige Venner.

Med inderlig Tak vil Abnormskolen i Danmark altid mindes Johan Kellers Navn, thi var han end ikke den første eller den eneste, som har bragt Abnormsagen frem her hjemme, maa det dog altid siges, at mange af de vel-

signelsesrige Institutioner, til hvilke hans Navn nu er knyttet, ikke saa hurtig vilde være fremkomne, hvis ikke han med sin utrættelige Arbejdskraft og sin store Energi havde viet sit Liv til Abnormskolens Tjeneste, og med inderlig Taknemmelighed vil han mindes af alle dem, der have nydt godt af hans Virksomhed — ikke mindst af de aandssvages Forældre og paarørende, for hvilke han i mange Tilfælde har lettet en tung Byrde —, og med trofast Kjærlighed vil han sikkert mindes af alle dem, der i den lange Aarrække stode ham nær i hans Gjerning, og som lærte i ham at skatte den milde, humane og velvillige Mand, der altid havde et venligt og opmuntrende Ord paa rede Haand til enhver, som han kom i Berøring med i sin store Virksomhed.